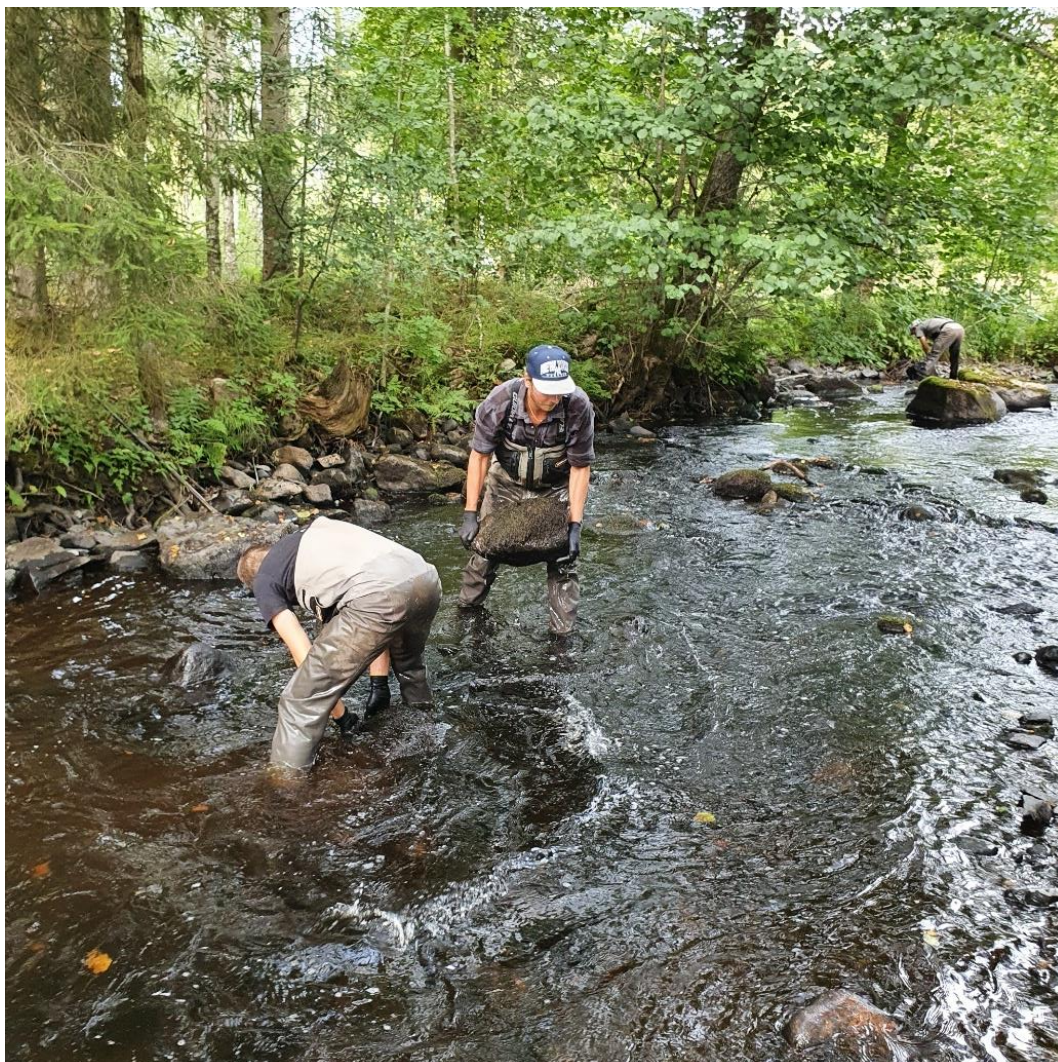

Slutredovisning biotopvård i Sörån

Dokumenttitel: Slutredovisning biotopvård i Sörån

Version: 1

Datum: 2020-11-12

WaterCircle AB

Postadress: Räntmästaregatan 23c 416 58 Göteborg

E-post: johan@watercircle.info

Beställare: Lygnerns vattenråd

Författare: Johan Andersson

Foto framsida: En biotopvårdad sträcka i Sörån

Inledning

Lygnerns vattenråd har beviljats maximalt 240 000 kr för biologisk återställning inom Rolfsåns avrinningsområde under våren 2020, enligt beslut 623-6184-2020. Det beviljade bidraget är medel från anslaget 1:11 (Åtgärder för havs- och vattenmiljö) som Havs- och vattenmyndigheten i beslut tilldelat Länsstyrelsen.

Syftet med projektet var att biotoprestaurera en ca 1900 meter lång sträcka i Sörån (Bollebygds kommun). Sträckan ligger mellan Bollebygd och Olsfors. Detta är en fortsättning på den biotopvård som genomfördes 2019 en bit längre nedströms i Sörån.

Lygnerns vattenråd har tidigare jobbat med att ta fram en åtgärdsplan för att få fart på åtgärdsarbetet inom Rolfsåns avrinningsområde. Åtgärdernas syfte är bland annat att gynna den biologiska mångfalden, förbättra fiske och förbättra den ekologiska statusen i de vattenförekomster som har sämre status än god. Restaurering av sträckan i Sörån är en av alla de åtgärder som behövs för att förbättra vattendragen inom Rolfsåns avrinningsområde.

Uppdraget har utförts av WaterCircle som tagit hjälp av bland annat Sportfiskarna och EnviroPlanning. Syftet med restaureringen är att förbättra förutsättningar för flodpärlmussla och fisk och att återfå en naturlighet av vattendraget vad gäller struktur och flöde. Tidigare inventeringar visar att det finns bestånd av flodpärlmussla i ån. Genom att restaurera sträckan förväntas förutsättningarna för öring att gå längre upp i Sörån att förbättras, vilket indirekt också är positivt för flodpärlmusslans chanser till föryngring och spridning.

Hösten 2019 och 2020 flyttades lekande lax upp till den aktuella sträckan som nu restaurerats. Totalt flyttades det upp 13 laxar 2019 och genom de elfisken som genomförts i området så visar dem på en lyckad lek och idag finns relativt mycket lax på den sträckan som biotopvårdades 2019.

Bakgrund

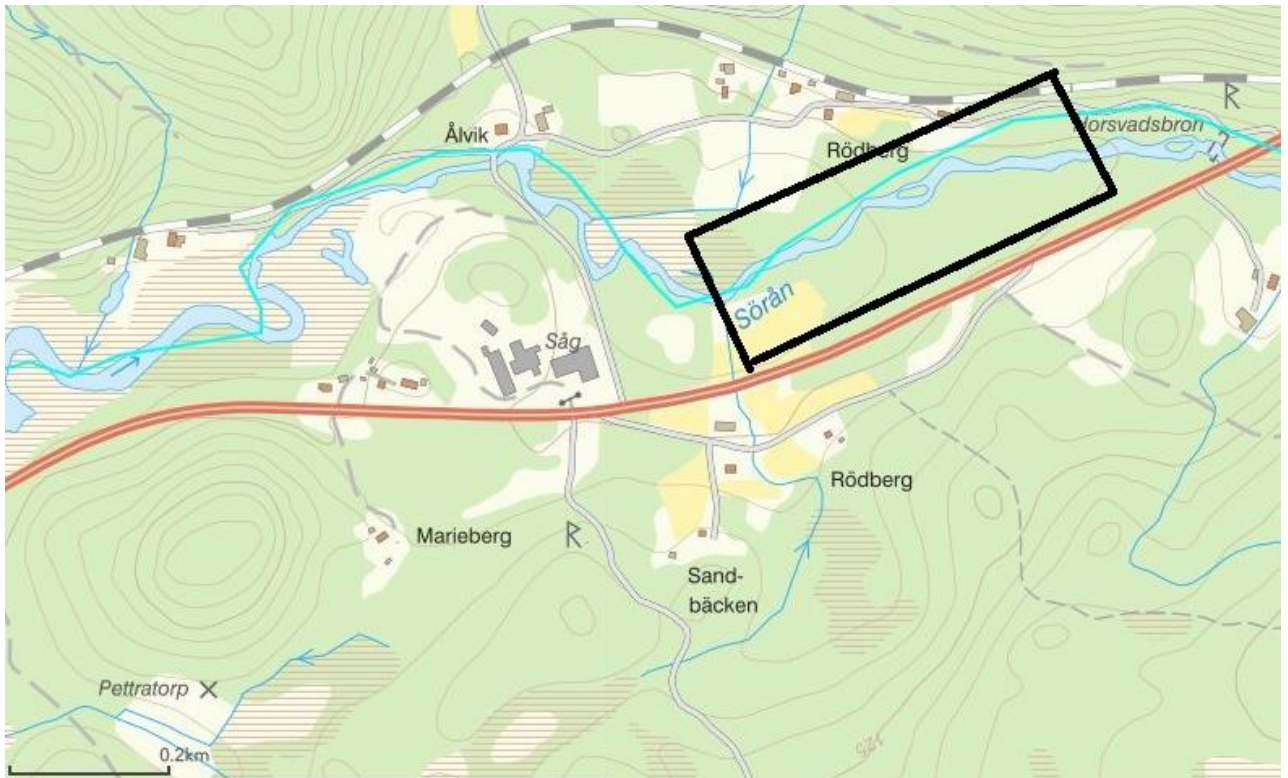
I flodpärlmusslans livscykel ingår ett stadie där larverna infäster på gälarna hos värdfiskar (oftast öring eller lax), där de sedan sitter i ca 8-10 månader. Detta innebär att flodpärlmusslan i tidigt skede av sin livscykel är beroende av öring eller andra laxfiskar för att kunna lyckas med en föryngring. Att förbättra förutsättningar för öring är därför av största vikt även för flodpärlmusslans framtida överlevnad.

Förr i tiden transporterades timmer och andra tunga varor på vattendragen, genom så kallad flottning. För att flottningen skulle vara möjlig genomfördes flottledsrensning i vattendragen, vilket innebar att man rensade vattnet från sten och block och rätade vattendragen för att transporten skulle gå så smidigt som möjligt. Dessa förändringar har gjort att vattendragen gått från sin naturliga form och struktur, till ett tillstånd med andra karaktärer som missgynnar till exempel fisk.

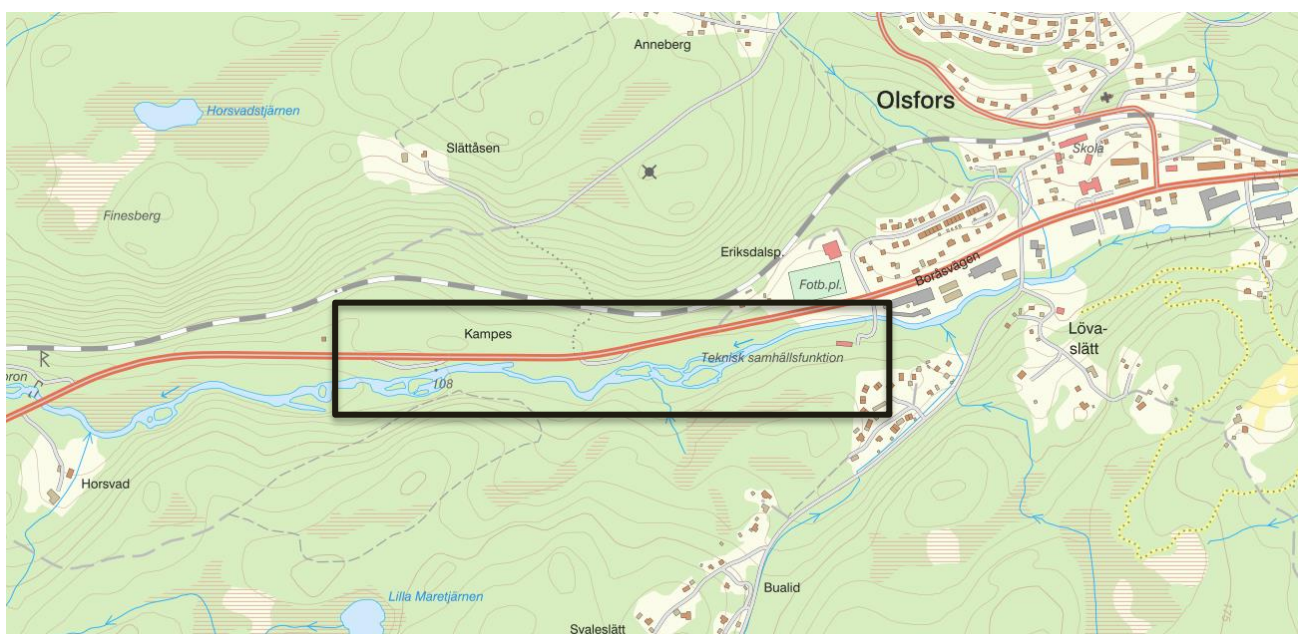
Metod

Restaureringen i Sörån påbörjades i augusti 2020 och pågick fram till 14 september 2020. I figur 1 och 2 visas vilken del av Sörån som restaurerades.

Vid restaurering av en vattendragssträcka finns ingen standardiserad metod. Kort och gott innebär restaureringsarbetet att man lägger tillbaka stenar i vattendraget som rensats upp en gång i tiden, för att återfå ett naturligt tillstånd med naturliga inslag av sten och block i vattnet. Däremot finns det några viktiga aspekter att ta hänsyn till vid restaureringsarbetet såsom placeringen av blocken. Vid återutläggningen av block och sten ska man eftersträva en naturlighet och bör därför inte systematiskt placera blocken i mönster med jämna mellanrum. Gör man det skapas mer en ordnad känsla och man kommer längre ifrån den naturlighet som eftersträvas och som en gång rått i vattendraget. Blocken och stenarna ska syfta till att skapa ståndplatser för fisk, sakta ner vattenhastigheten samt återfå en naturligare struktur i ån. Block och sten har i detta restaureringsarbete burits ut för hand eller med hjälp av vinsch.

Figur 1. Den västliga sträckan som biotopvårdats.

Figur 2 Den östliga delen av den sträckan som biotopvårdades.

Resultat

Restaurering

Foton har tagits före och efter åtgärdsarbetet utfördes. Resultatet visas med dessa bilder. Hur resultatet av restaureringsarbetet kommer att påverka fisk och flodpärlmussla kan inte utläsas än, utan är något som behöver följas upp framöver för att se resultat.

Figur 3 Den västligaste sträckan som biotopvårdats.

Figur 4. Öppnande av sidofåra i den västliga delen.

Figur 5. Elfiske utfördes på tre lokaler för att kunna följa upp de utförda åtgärderna.

Figur 6. Uppbrytning av en ö i Sörån som bestod av rensmassor från tidigare rensningar.

Figur 7. En sidofåra innan åtgärd.

Figur 8. Samma sidofåra som ovan men efter åtgärd. Förutom att stenarna i mitten har brutits upp har även den styrarmen som finns i huvudfåran öppnats upp för att öka vattenflödet i sidofåror.

Slutord

Biotopvården i Sörån gett ett gott resultat för biologin i denna del av vattendraget. Genom att återföra upp mot ett par hundra ton sten till vattnet har det bildats många nya biotoper, dessutom har dessa stenar tidigare stängt till en rad olika sidofårar. En bonus under arbetet har varit att under upprensningsmassorna har det funnit områden med fina lekbottnar för fisk, dessa har nu blivit tillgängliga. Under två höstar så har det flyttats upp laxar till den restaurerade sträckan av sportfiskeföreningen. För att se huruvida restaureringsarbetet förbättrat förutsättningarna för fisk och flodpärlmusslor i Sörån så har det elfiskats samt samlats in data från länsstyrelsens elfiskeprogram. Resultatet från 2019 års flytt visar på lyckad lek i Sörån. Förhoppningen är att även de lax som flyttades upp 2020 skall ha en lyckad lek, det är något vi kommer följa upp. Det uppskattas att de lekande laxen på sträckan har gett upphov till minst 3000 smolt under 2019/2020

Inom Rolfsån finns många platser som behöver åtgärdas på liknande sätt som gjorts inom detta projekt. Dessa åtgärder bör prioriteras högt med anledning av de stora insatser som gjorts genom anläggandet av fiskvägar inom avrinningsområdet. Dessa fiskvägar möjliggör nu nya områden för den havsvandrande fisken att leka och växa upp i. Nu gäller det bara att återställa lek- och uppväxtmiljöer för fisken. Det mesta av Sörån är nu genomfört och då återstår det framför allt ett stort jobb med biotopvård i vattendragen Nolån och Nordån.

waterCIRCLE